

ka samhällsutvecklingen uppenbarades att en förstärkning av kursutbudet på ämnesområdet inom grundutbildningen befanns vara av nöden. Vilken åtgärd väl måste glädja åtminstone de ansvariga för temanumret att nu få kännedom om.

Om alltså kunskapen om Finlands historia inte är vad den borde vara ens i den unga generationen hos ett broderfolk kan man oroa sig för bristerna i avlägsnare delar av världen. I syfte att i så fall förbättra situationen har temanumret nu blivit översatt till engelska och förvandlats till bok (Max Engman & David Kirby (eds.), *Finland: People, Nation, State*, Hurst & Co, London 1989, 254 s.). Vissa omflyttningar har i samband därmed skett mellan de olika bidragen. Erik Allardts ursprungliga sammanfattande uppsats 'Finland som ett nordiskt samhälle' har kompletterats med en analys av landet i ett postindustriellt perspektiv av statsveteran och finlandsspecialisten vid Leeds Polytechnic David Arter. Vidare har en presentation av författarna, en bibliografi upptagande engelskspråkig litteratur om Finland samt ett sak- och personregister tillfogats. I originaltexterna tycks endast de förändringar ha skett som motiverats av den nya läsekretsens förmodade okunskap om finsk namngeografi o.d.

Att i en recension inför *Historisk Tidskrift för Finlands egen läsekrets* uppehålla sig vid innehållet i uppsatser som varit tryckta där är givetvis en överloppsgärning. Anmälaren vill därför här inskränka sig till att konstatera att det är en angelägen åtgärd som vidtagits då nu färsk vetenskaplig kunskap förs ut till internationell publik om hur ett av tre krig och ett orimligt skadestånd illa åtgånget litet europeiskt folk lyckats att med kultur och särprägel opåverkade vinna sin frihet samt inte bara överleva utan i ett politiskt och militärt utsatt läge genom en snabb industrialisering skapa sig sin egen respekterade modell av den moderna välfärdsstaten.

Jarl Torbacke

Attentat och fångenskap

Ofärdsårens politiska memoarlitteratur fick för en tid sedan ett tillägg i Konrad Westlins *Två år i rysk fångenskap* (Scriptums kulturhistoriska skriftserie 2, Vasa 1987, 159 s.). I Freja Westlin-Pensars förord framgår att författaren (1882-1947) avslutade manuskriptet kort före sin död. Hans eget förord är daterat 1946 och innehåller

bl.a. ett tack till dem som bistått vid utarbetandet. Det är alltså inte fråga om en mer eller mindre samtida skildring, utan en senare bearbetning, även om den bygger på samtida handlingar.

Boken behandlar ett attentat som några ungdomar avsåg att föröva mot polismästare af Enehjelm i Vasa i januari 1904, deras upptäkt, rannsakingen i Vasa, transporten till Ryssland, förvisningen till Permska governmentet och hemkomsten i de ändrade politiska förhållandena 1905.

Skildringen ger en inblick i attentatets psykologi. Förbittringen över ryska åtgärder och undfallenhetslinjen i Finland fick en grupp ungdomar att överväga ett attentat, de gick ständigt beväpnade och sökte tillfälle till provokation, bl.a. mot påskgudstjänsten i ryska kyrkan. En av de unga männen förklarade sig villig att skjuta sin farbror och man såg fram mot en Bartolomeinatt. Gruppen hade en viss kontakt med aktivisterna, men beslöt sig slutligen för attentatet mot af Enehjelm. Det fick en snöplig upplösning då planerna avslöjades och gruppens medlemmar greps. Några bekände omedelbart och sköt skulden på de andra, som förvisades till Ryssland.

Attentatsförsöket kunde inte heller räkna på samma sympati som en del andra senare attentat. Manuskriptet har synbarligen delvis, som författaren själv säger, tillkommit i avsikt att tillbakavisa det skimmer av "barnslighet och löje" som vilat över episoden.

Över hälften av manuskriptet behandlar vistelsen i Ryssland. Den del innehåller livfulla skildringar av fängelser, medfångar, fångtransporter och lokala förhållanden, men också avsnitt som ter sig som hämtade ur uppslagsverk (t.ex. om staden Tjerdin s. 77) och långa referat av dokument in extenso (fr.a. rörande de förvisades korrespondens med universitetet som de ansåg att svikit dem). Boken avslutas med en skildring av ett misslyckat flykttförsök, frigivningen och den äventyrliga hemfärden genom ett Ryssland präglad av revolution.

Boken innehåller en del av intresse, den ifrågavarande händelsen har inte, åtminstone inte i denna omfattning, skildrats tidigare. Trots tidsavståndet har en del av iakttagelserna en betydande fräschör. Boken belyser tidsstämningarna, men kommer inte med något avgörande nytt om tiden.

M.E.